

Witold Mazurek, Rafał Kręgulec

Wspólnotowe aspekty polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 22, 253-265

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
NR 22, 2016 (253–265)

WSPÓLNOTOWE ASPEKTY POLITYKI
ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA
UNII EUROPEJSKIEJ

COMMUNITY ASPECTS OF THE FOREIGN
POLICY AND SAFETIES OF
THE EUROPEAN UNION

WITOLD MAZUREK, RAFAŁ KRĘGULEC
Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego
„Apeiron” w Krakowie

ABSTRACT

Aims of the Common Foreign and Security Policy of the European Union are an aspiration to the world peace and a guarantee of outside safety and defenses for Member States of the Union, preventing military threats of all kinds and terrorist attacks, the promotion of European interests and shared „European” influence on the politics of states of world, especially in the peaceful international cooperation and observing human rights, according to the legal interpretation in the text of the Treaty on European Union. At the same time these aims cannot be interpreted as the substitute of the European world power status and the instrumentation of making independent the politics of both individual countries of Europe, and the European Union of the United States (of Russia, China, countries of the „Islamic civilization”), but should be spotted as the activity for the common wealth of Europeans and residents of other continents.

KEYWORDS

international peace, security policy, defense policy, foreign policy, international cooperation

ABSTRAKT

Cele Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej to dążenie do pokoju oraz gwarancja bezpieczeństwa zewnętrznego i obrony państwom członkowskim Unii, zapobieganie wszelkiego rodzaju zagrożeniom militarnym i atakom terrorystycznym, promocja interesów Europy i wspólny „europejski” wpływ na politykę państw świata, zwłaszcza w zakresie pokojowej współpracy międzynarodowej i przestrzegania praw człowieka, zgodnie z wykładnią prawną w tekście Traktatu o Unii Europejskiej. Równocześnie te cele nie mogą być interpretowane jako substytut europejskiej mocarstwowości i instrumentarium uniezależnienia polityki i poszczególnych państw Europy, i Unii Europejskiej od Stanów Zjednoczonych (Rosji, Chin, krajów „cywilizacji islamskiej”), lecz powinny być spostrzegane jako aktywność na rzecz dobra wspólnego Europejczyków i mieszkańców innych kontynentów.

SŁOWA KLUCZOWE

pokój międzynarodowy, polityka bezpieczeństwa, polityka obronności, polityka zagraniczna, współpraca międzynarodowa

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa (dalej WPZiB) krajów Unii Europejskiej (UE) jest *instrumentarium*, które pozwala na występowanie na arenie międzynarodowej UE jako *podmiotu politycznego* i za pomocą którego jest realizowana jej polityka zagraniczna, ukierunkowana na zagwarantowanie bezpieczeństwa zewnętrznego państw członkowskich UE i zapobieganie wszelkiego rodzaju zagrożeniom militarnym i atakom terrorystycznym. Jest ona *fenomenem politycznym* w pełni zasadnym, tak w kontekście konfliktów bałkańskich z ostatniej dekady XX wieku, jak także (a może przede wszystkim) w kontekście tragicznego ataku terrorystycznego z dnia 11 września 2001 roku. WPZiB krajów UE dotyczy uzgodnień w sprawie relacji zewnętrznych UE. W przeciwieństwie do pozostałych „typów” polityki, realizowanych w ramach UE w oparciu o zasadę wspól-

notową, WPZiB wyróżnia się (swoim) międzyrządowym charakterem, co przejawia się przede wszystkim w zasadniczej roli państw członkowskich Unii w jej prowadzeniu i przyjmowaniu decyzji „na drodze jednomyślności”. WPZiB jest najistotniejszym mechanizmem oddziaływania w relacjach międzynarodowych. Zaś za jej implementację odpowiadają swoiste struktury, wyposażone w konkretne i zarazem odpowiednie narzędzia – to jest: *instrumentarium* WPZiB i akty prawne w zakresie WPZiB¹.

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa stanowi jeden z obszarów działalności Unii Europejskiej, który obejmuje wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa UE², w tym i stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która może prowadzić do wspólnej obrony. Została powołana na mocy traktatu z Maastricht³, podpisanego 7 lutego 1992 r., a następnie rozwinięta przez traktaty, kolejno: z Amsterdamu (1997 r.), z Nicei (2001 r.) oraz z Lizbony (2007 r.). Jest oparta na trzech filarach:

- pierwszy filar – Wspólnoty Europejskie,
- drugi – współpraca międzyrządowa w zakresie wspólnej polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa,
- trzeci – współpraca międzyrządowa wymiaru sprawiedliwości i resortu spraw wewnętrznych⁴.

Jej podstawowym zadaniem jest koordynowanie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa zewnętrznego państw członkowskich Unii Europejskiej w celu ochrony wspólnych wartości, podstawowych interesów, niezawisłości oraz integralności Unii. Współpracując w jej ramach, państwa członkowskie UE starają się wspólnie skuteczniej wpływać na globalną politykę oraz umacniać pozycję Europy na arenie międzynarodowej, dbając o pokój, przestrzeganie praw człowieka i rządów prawa na całym świecie.

¹ Oficjalny portal Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://www.msz.gov.pl>.

² J. Czaputowicz, *System czy nieład? Bezpieczeństwo europejskie u progu XXI w.*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998; R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: Koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2001.

³ Traktat z Maastricht podpisany został 7 lutego 1992 r., zaś wszedł w życie 1 listopada 1993. Obejmuje: unię gospodarczą, walutową i polityczną krajów Unii Europejskiej.

⁴ T. Kęsoń, *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://pldocs.docdat.com/docs/index-65217.html>.

Zgodnie z art. 11 *Traktatu o Unii Europejskiej*, Unia Europejska określa oraz realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, obejmującą wszystkie dziedziny, której cele zasadnicze zostały określone jako:

- ochrona wspólnych wartości, podstawowych interesów, a także niezawisłości i integralności Unii, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych,
- umacnianie bezpieczeństwa Unii we wszelkich formach,
- utrzymanie pokoju i umacnianie bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych oraz Aktu Końcowego z Helsinek oraz z celami Karty Paryskiej, w tym dotyczącymi granic zewnętrznych,
- popieranie współpracy międzynarodowej,
- rozwijanie oraz umacnianie demokracji i państwa prawnego, a także poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności⁵.

Zasadniczymi aktywnościami Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa UE są działania z zakresu Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (dalej WPBiO)⁶, a także – sankcje oraz deklaracje polityczne i uzgadnianie stanowisk państw członkowskich UE wobec kwestii globalnych. Ich nadrzędnym celem jest nadanie wspólnego kontekstu politycznego ogółowi działań zewnętrznych Unii, co obejmuje również i takie kwestie, jak: pomoc humanitarna, współpraca rozwojowa czy polityka handlowa. Wsparciem zaś jest system informatyczny (sieć Cortesy) służący wymianie informacji dotyczących funkcjonowania WPZiB.

Sposób realizacji celów Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa określony został w art. 12 *Traktatu o Unii Europejskiej*, który stwierdza, że Unia Europejska osiąga cele WPZiB poprzez:

- określanie zasad oraz ogólnych wytycznych dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa,

⁵ Oficjalny portal Unii Europejskiej, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>. *Traktat o Unii Europejskiej*, [V: *Postanowienia dotyczące Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa*], art. 11.

⁶ Zobacz m. in.: A. Gruszczak, *Unia Europejska wobec przestępczości – współpraca w ramach III filaru*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002; P. Rakowski, *Unia Europejska wobec problemu przestępczości zorganizowanej w państwach regionu Bałkanów Zachodnich*, „Wspólnoty Europejskie” 2005, nr 2, s. 60–63; A. Gruszczak, *Współpraca policyjna w Unii Europejskiej w wymiarze transgranicznym: Aspekty polityczne i prawne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009.

- decydowanie o wspólnych strategiach,
- przyjmowanie wspólnych działań,
- przyjmowanie wspólnych stanowisk,
- umacnianie systematycznej współpracy między Państwami Członkowskimi w prowadzeniu ich polityki⁷.

W ciągu wielu lat Unia Europejska stopniowo tworzyła własną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, dzięki czemu na arenie międzynarodowej może „mówić jednym głosem” oraz działać jednomyślnie. Jako Unia 27 państw członkowskich ma dużo większe znaczenie i wpływy, niżeli pojedyncze państwo Europy. Zmiany wprowadzone traktatem lizbońskim z 2009 roku umocniły dodatkowo unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, poprzez ustanowienie urzędu *Wysokiego Przedstawiciela [Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa]*⁸.

Zadanie *Wysokiej Przedstawiciel* Catherine Ashton polega na zapewnieniu działaniom UE w dziedzinie polityki zagranicznej większej spójności. Co miesiąc więc przewodniczy ona spotkaniu Rady do Spraw Zagranicznych, w którym uczestniczą ministrowie spraw zagranicznych 27 państw UE. Nadto Wysoka Przedstawiciel bierze też udział w szczytach Rady Europejskiej i zdaje relacje na temat sytuacji w podlegającej jej dziedzinie. Polityka zagraniczna na poziomie Unii Europejskiej obejmuje polityczny wymiar polityki zagranicznej UE oraz koordynację polityk zagranicznych poszczególnych państw wraz z instytucjami Unii. Najważniejszym organem decyzyjnym w Unii Europejskiej jest Rada Europejska złożona z szefów państw i rządów 27 krajów członkowskich UE. Rada zbiera się cztery razy do roku, aby określić zasady i ogólne wytyczne polityki.

W ostatniej dekadzie XX w. powołano do życia także i unijny korpus dyplomatyczny – Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (dalej ESDZ)⁹. ESDZ pełni funkcję pomocniczą względem Wysokiego Przedstawiciela. Unijne służby dyplomatyczne obejmują 141 delegatur i biur na całym świecie, których zadaniem jest ochrona i promowanie interesów Europy. Większość decyzji dotyczących polityki zagranicznej i bez-

⁷ *Postanowienia dotyczące Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa*, rozdz. V, art. 12 [w:] *Traktat o Unii Europejskiej, Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa*, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Portal Unii Europejskiej, *Topics and Security Policy*, [dostęp: 14.11.2015 r.] http://europa.eu/pol/cfsp/index_pl.htm.

pieczeństwa podejmowana jest jednomyślnie – decyzję muszą popierać wszystkie kraje UE.

Celami unijnej WPZiB są: chronienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, wspieranie współpracy międzynarodowej, a również krzewienie oraz umacnianie demokracji i praworządności oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych swobód. UE odgrywa ważną rolę w rozwiązywaniu wielu kwestii o znaczeniu międzynarodowym, poczynając od globalnego ocieplenia po konflikt na Bliskim Wschodzie. Podstawą WPZiB jest inspiracja aktywności dyplomacji, w razie konieczności popartej środkami handlowymi, pomocowymi, bezpieczeństwa lub obronnymi, w celu efektywnego rozwiązania konfliktów i doprowadzenia do porozumienia międzynarodowego. Wartość udzielanej przez UE pomocy na rzecz rozwoju jest największa na świecie, co daje jej wyjątkowe możliwości na polu współpracy z krajami rozwijającymi się. Ogromne znaczenie gospodarcze, handlowe i finansowe Unii stanowi o jej randze na arenie międzynarodowej. Jest ona największym partnerem handlowym na świecie, emitującym drugą co do znaczenia walutę świata – *euro*¹⁰.

Unia Europejska współpracuje ze wszystkimi najważniejszymi partnerami na świecie – również nowymi – z których każdy ma swoje własne poglądy i interesy, dążąc do tego, aby partnerstwo opierało się na wspólnych interesach oraz korzyściach, zaś każda strona miała zarówno prawa, jak i obowiązki. Unia uczestniczy także regularnie w *spotkaniach na szczycie* z głównymi partnerami, takimi jak Stany Zjednoczone, Japonia, Kanada, Rosja, Indie i Chiny. Współpraca z tymi i także z innymi państwami obejmuje wiele dziedzin, takich jak: edukacja, ochrona środowiska, a przede wszystkim: bezpieczeństwo i obrona, walka z przestępczością oraz dialog w sprawie praw człowieka. Nadto UE wysłała misje pokojowe do wielu regionów świata dotkniętych konfliktami. W sierpniu 2008 roku Unia przyczyniła się do zawieszenia broni między Gruzją a Rosją, wysłała tamże obserwatorów mających monitorować sytuację (misja obserwacyjna Unii w Gruzji) i udzieliła pomocy humanitarnej osobom przesiedlonym w wyniku walk. Odgrywa wiodącą rolę również i na Bałkanach, gdzie finansuje realizowane w siedmiu krajach projekty mające przyczynić się do stabilizacji sytuacji na tych terenach. W grudniu 2008 roku UE wysłała do Kosowa 1900 funkcjonariuszy policji oraz wymiaru sprawiedliwości

¹⁰ *Ibidem*.

(EULEX Kosowo), którzy mają pomóc w utrzymaniu porządku publicznego w tamtym regionie.

Unia Europejska nie posiada stałej armii. W ramach *Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony* (WPBiO) musi więc polegać na wojskach „udostępnianych” doraźnie przez państwa członkowskie – przy realizacji następujących celów:

- wspólne operacje rozbrojeniowe,
- misje humanitarne i ratunkowe,
- doradztwo wojskowe i pomoc wojskowa,
- zapobieganie konfliktom i operacje pokojowe,
- misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysami, w tym także misje przywracania pokoju i stabilizacyjne po konflikcie¹¹.

Traktat Amsterdamski z 1997 roku włączył do WPZiB politykę obronną w zakresie militarnego rozwiązywania kryzysów (*Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony*) oraz funkcje w formie zadań humanitarnych i akcji pomocy oraz inicjatyw na rzecz utrzymania pokoju. Są to tzw. *zadania petersberskie*¹², określone w 1992 r. Upoważniono wówczas ówczesną Unię [Zachodnioeuropejską] do stosowania środków do zapobiegania konfliktom i opanowywania sytuacji kryzysowych, włączając w to działania podejmowane przez Radę Bezpieczeństwa ONZ oraz OBWE. Od tego czasu jednostki wojskowe UE służą w operacjach humanitarnych i ratowniczych, operacjach pokojowych typu policyjnego, a także w operacjach wojskowych mających na celu opanowanie kryzysu i przywracanie pokoju. Na podstawie tegoż Traktatu Amsterdamskiego, zadania petersberskie są obecnie ważnym elementem WPZiB UE.

W aspekcie strukturalnym WPZiB składa się z czterech „poziomów hierarchicznych”. Najwyższą pozycję zajmuje Rada Europejska, wyznaczająca kierunki działań UE i będąca najwyższą instancją decyzyjną w razie nierozwiązywalnego konfliktu stanowisk gremiów niżej usytuowanych. Drugi „poziom”, mający najważniejsze znaczenie dla spraw bieżących, tworzy Rada w składzie ministrów spraw zagranicznych. W tym

¹¹ Oficjalna strona Ministerstwa Spraw Zagranicznych, [dostęp: 15.11.2015 r.] <http://www.msz.gov.pl>. Zob. także: A. Ciupiński, *Europejska polityka bezpieczeństwa i obrony jako element kooperatywnego systemu bezpieczeństwa*, [w:] *Rozwój europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, A. Ciupiński (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008, s. 28–46; oraz: A. Ciupiński, *Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej: Geneza – rozwój – funkcjonowanie*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.

¹² Petersberg – rezydencja rządu RFN (pod Bonn).

filarze UE, inaczej niżeli w filarze wspólnotowym, Urząd Przewodniczącego Rady odgrywa rolę samodzielną, bowiem właśnie Przewodniczący reprezentuje Unię w sprawach WPZiB oraz wyraża stanowisko UE w organizacjach międzynarodowych i podczas międzynarodowych konferencji. W realizacji tych zadań prezydencja jest wspierana przez Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB oraz przez państwo członkowskie, które ma objąć następną rezydencję. Z myślą o zapewnieniu ciągłości i przejrzystości prac, od 1999 roku stanowisko Wysokiego Przedstawiciela pełni Sekretarz Generalny Rady¹³.

Na podstawie późniejszych decyzji Rady Europejskiej, poza regulacjami traktatów, utworzono (w obrębie sekretariatu generalnego) Jednostkę Planowania Strategii i Wczesnego Ostrzegania, mającą stanowić merytoryczne zaplecze Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB, któremu podlega także **Sztab Wojskowy UE**, będący ogniwem łączącym Komitet Wojskowy z siłami zbrojnymi oddanymi do dyspozycji UE. Powstanie tych instytucji było konsekwencją włączenia zagadnień obrony w zakres WPZiB. Główne zadania sztabu obejmują: wczesne ostrzeganie, ocenę sytuacji, planowanie strategiczne, zarządzanie kryzysami itd.

Specjalne funkcje spełnia Sztab Wojskowy UE w razie konfliktu (m. in. przetwarzanie informacji wywiadowczych oraz ustalanie priorytetów), a także i w czasie trwania operacji (m. in. monitorowanie wojskowych aspektów operacji, dokonywanie analiz strategicznych). Komitet Wojskowy tworzą zaś szefowie sztabów państw członkowskich UE, reprezentowani przez wojskowych przedstawicieli w Brukseli.

Funkcje pośredniczące pomiędzy szczeblem politycznym a administracyjnym pełni Komitet ds. Politycznych i Bezpieczeństwa (KPiB)¹⁴. W razie zaistnienia sytuacji kryzysowej KPiB odgrywa główną rolę w określaniu odpowiedzi UE wobec kryzysu. Jest odpowiedzialny za kontrolę polityczną i kierownictwo strategiczne operacji wojskowych, współdziałając w tym z Komitetem Wojskowym. Działalność Komitetu ds. Politycznych i Bezpieczeństwa nie narusza kompetencji Komitetu Stałych Przedstawi-

¹³ Zob. także: A. Ciupiński, *Instytucjonalizacja polityki bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej*, [w:] *Rozwój europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, pod red. Ciupińskiego A., Warszawa 2008, s. 47–78.

¹⁴ Komitet ds. Politycznych i Bezpieczeństwa (w 2001 r.) zastąpił wcześniej funkcjonujący Komitet Polityczny.

cieli (COREPER), będącego łącznikiem między administracją wspólnotową i administracjami krajowymi. Te Komitety, stanowiąc trzeci poziom w hierarchii II filaru Unii, korzystają zaś z pomocy grup roboczych (eksperti poszczególnych państw członkowskich i Komisji) oraz grupy europejskiej korespondentów, którą współtworzą urzędnicy odpowiedzialni na poziomie krajowym za realizację WPZiB. Owi europejscy korespondenci przygotowują spotkania KPiB oraz opracowują konkretne punkty porządku obrad Rady Europejskiej i Rady UE. Wymienione grupy stanowią czwarty poziom hierarchii, którego elementem są także regularne spotkania ambasadorów państw członkowskich UE w krajach nienależących do Unii i na różnych forach międzynarodowych organizacji i konferencji. W ramach WPZiB współpraca państw członkowskich UE obejmuje także ich misje dyplomatyczne i konsularne w państwach trzecich, „aby zapewnić poszanowanie i wprowadzenie w życie wspólnych stanowisk oraz wspólnych działań przyjętych przez Radę”¹⁵. Podobne zadania stawiane są także wobec przedstawicielstw Komisji w organizacjach międzynarodowych i delegacji na konferencje międzynarodowe¹⁶.

Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony – stanowiąc integralną część WPZiB – obejmuje stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej Unii. Może ona doprowadzić do stworzenia wspólnej obrony jeżeli Rada Europejska tak zadecyduje. Zobowiązania państw Unii dotyczące WPBiO nie mają wpływu na ich przynależność do NATO¹⁷. Decyzje WPBiO są podejmowane przez Radę na wniosek Wysokiego Przedstawiciela lub z inicjatywy państwa członkowskiego. Z kolei art. 42 ust. 7 *Traktatu Lizbońskiego* wprowadził w Unii Europejskiej zasadę (analogiczną do tej – zawartej w art. 5 *Traktatu Waszyngtońskiego*) o solidarności wszystkich państw w przypadku zbrojnej napaści na którekolwiek z nich: „w przypadku gdy jakiegokolwiek Państwo Członkowskie [UE] stanie się ofiarą zbrojnej agresji na jego terytorium, pozostałe Państwa Członkowskie mają w stosunku

¹⁵ *Traktat o Unii Europejskiej*, art. 20, [dostęp: 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>. Zob. również: A. Ciupiński, *Instytucjonalizacja polityki bezpieczeństwa...*, *op. cit.*

¹⁶ Portal Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie, M. Tałasiewicz, *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://www.zpsb.szczecin.pl/>.

¹⁷ Art. 42, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

do niego – obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia przy zastosowaniu wszelkich dostępnych im środków (...)”¹⁸.

Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony zapewnia też Unii Europejskiej zdolność operacyjną opartą na środkach cywilnych oraz wojskowych. Unia może więc z nich korzystać w przeprowadzanych poza swoimi granicami aktywnościach (misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa)¹⁹. Mogą one obejmować wspólne działania rozbrojeniowe, a także misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom oraz utrzymywania pokoju, misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysowemu, w tym misje przywracania pokoju i operacje stabilizacji sytuacji po zakończeniu konfliktów. Wszystkie misje mogą przyczyniać się do efektywnej walki z terroryzmem, w tym również poprzez wspieranie państw trzecich w zwalczaniu terroryzmu na ich terytoriach²⁰. Decyzje dotyczące tych misji przyjmuje Rada, określając ich cel i zakres, jak również ogólne warunki ich przeprowadzania.

Wysoki Przedstawiciel (pod kierunkiem Rady oraz w ścisłym i stałym porozumieniu z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa) czuwa nad koordynacją tak cywilnych, jak także i wojskowych aspektów tych misji²¹. Misja taka może zostać powierzona grupie państw członkowskich, które wyrażą taką wolę i które dysponują zdolnościami wymaganymi dla tej misji. Państwa te, wspólnie z wysokim przedstawicielem, uzgadniają między sobą sposób zarządzania misją²². W trakcie wykonywania misji muszą regularnie informować Radę o jej przebiegu. W przypadkach komplikacji, wymagających zmiany warunków misji, również informują one Radę, która podejmuje odpowiednie decyzje²³. Środki potrzebne do

¹⁸ Art. 42 ust. 7., z dnia 13 grudnia 2007 r. *Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej* oraz *Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską*. Zob. także: A. Ciupiński, *Instytucjonalizacja polityki bezpieczeństwa...*, *op. cit.*

¹⁹ Art. 42 ust. 1, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

²⁰ Art. 43 ust. 1, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

²¹ Art. 43 ust. 2, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

²² Art. 44 ust. 1, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

²³ Art. 44 ust. 2, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

realizacji zadań są zapewniane przez państwa członkowskie UE²⁴. Państwa wspólnie powołujące siły wielonarodowe mogą również przekazać je do dyspozycji WPBiO²⁵.

W lipcu 2004 r. została powołana Europejska Agencja Obrony z siedzibą w Brukseli, z następującymi zadaniami:

- wzmocnienie zdolności obronnych w dziedzinie zarządzania w sytuacjach kryzysowych,
- promowanie europejskiej współpracy w dziedzinie uzbrojenia,
- wzmocnienie europejskiej bazy przemysłowej oraz technologicznej w sektorze obrony, a także utworzenie (konkurencyjnego) europejskiego rynku sprzętu wojskowego w porozumieniu z Komisją,
- wspieranie badań (naukowych) dla wzmocnienia europejskiego potencjału przemysłowego oraz technologicznego w sektorze obrony w porozumieniu z instytucjami Wspólnoty.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że Unia Europejska, by być liczącym się „graczem” na arenie międzynarodowej, musi posiadać własną wizję tego, jak powinno być kształtowane bezpieczeństwo na świecie oraz wypracować spójną koncepcję osiągnięcia wcześniej sformułowanego celu. WPZiB nie może być traktowana wyłącznie jako substytut mocarstwowości i sposób na uniezależnienie się Europy od USA, gdyż w takiej formule Unia Europejska nadal będzie postrzegana z nieufności zarówno przez państwa proamerykańskie, jak i przez państwa neutralne.

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa nie powinna dziś stanowić wyłącznie bazy dla działań podejmowanych *ad hoc* i reagowania na kryzysy poprzez tworzenie misji i operacji. Konieczne jest projektowanie koncepcji bezpieczeństwa, co oznacza sprecyzowanie „produktu finalnego” w określonym czasie. W tym celu UE winna wykorzystać niewątpliwe atrybuty, jakie posiada, czyli jednolity rynek, zasobność w kapitał, wysokie technologie oraz znaczny udział w podziale pracy, co *de facto* oznacza spory potencjał transformacyjny. UE wykazuje dodatkowo zdolności przywódcze, pokaźną siłę przyciągania w regionie, posiada sprawny sys-

²⁴ Art. 42 ust. 1, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

²⁵ Art. 42 ust. 3, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.

tem polityczny oraz konsensus państw członkowskich odnośnie ogólnej idei ładu światowego i kierunków jego zmian²⁶.

BIBLIOGRAFIA

1. Antczak A., *Unia Europejska. Bezpieczeństwo – strategia – interesy*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej, Józefów 2011.
2. Ciupiński A., *Europejska polityka bezpieczeństwa i obrony jako element kooperatywnego systemu bezpieczeństwa*, [w:] *Rozwój europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, Ciupiński A. (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008, s. 28–46.
3. Ciupiński A., *Instytucjonalizacja polityki bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej*, [w:] *Rozwój europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, Ciupiński A. (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008, s. 47–78.
4. Ciupiński A., *Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej: Geneza – rozwój – funkcjonowanie*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.
5. Czaputowicz J., *System czy nieład? Bezpieczeństwo europejskie u progu XXI w.*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
6. Gruszczak A., *Unia Europejska wobec przestępczości – współpraca w ramach III filaru*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
7. Gruszczak A., *Współpraca policyjna w Unii Europejskiej w wymiarze transgranicznym: Aspekty polityczne i prawne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009.
8. Rakowski P., *Unia Europejska wobec problemu przestępczości zorganizowanej w państwach regionu Bałkanów Zachodnich*, „Wspólnoty Europejskie”, 2005, nr 2, s. 60–63.
9. Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: Koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2001.

Źródła internetowe

10. Kęsoń T., *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://pldocs.docdat.com/docs/index-65217.html>.

²⁶ Zob.: Antczak A., *Unia Europejska. Bezpieczeństwo – strategia – interesy*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej, Józefów 2011.

11. Oficjalny portal Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://www.msz.gov.pl>.
12. Oficjalny portal Unii Europejskiej, *Traktat o Unii Europejskiej*, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.
13. *Postanowienia dotyczące Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa*, rozdz. V, art. 12 [w:] *Traktat o Unii Europejskiej, Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa*, [dostęp: 14.11.2015 r.] <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties>.
14. Portal Unii Europejskiej, *Topics and Security Policy*, [dostęp: 14.11.2015 r.] http://europa.eu/pol/cfsp/index_pl.htm.
15. Portal Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie, Tałasiewicz M., *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa*, [dostęp 15.11.2015 r.] <http://www.zpsb.szczecin.pl/>.